

รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
The Model of Excellence Schools Under Bangkok
Metropolitan Administration

ทรงพล เจริญคำ

Songpol Charoenkam

สังกัดกรุงเทพมหานคร

The Office Bangkok Metropolitan

e-mail: Songpol2511@hotmail.co.th

Received: December, 7 2019

Revised: January, 9 2020

Accepted: January, 13 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 2) สภาพความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 3) รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และ 4) ผลการตรวจสอบรูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 205 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ครู 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 820 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 3 ฉบับ ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้าง 2) แบบสอบถาม และ 3) แบบตรวจรายการ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่, ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, วิเคราะห์ปัจจัยโดยวิธีสกัดปัจจัย "PCA" (Principal Component Analysis) การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Model: CFM) วิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (path analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 5 ปัจจัย คือ (1) การบริหารงานของโรงเรียน (2) ผู้อำนวยการโรงเรียน (3) โครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียน (4) นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม และ (5) ครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) สภาพความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ตามเกณฑ์ของสถาบันมาตรฐานและเทคโนโลยีแห่งชาติ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก และผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 3 ปัจจัย คือ (1) การบริหารงานของโรงเรียน (2) ผู้อำนวยการโรงเรียน และ (3) นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม 4) การตรวจสอบรูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

คำสำคัญ: รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียน

ABSTRACT

The purposes of this research were to study : 1) the component of the model of excellence schools under Bangkok Metropolitan Administration 2) the excellence schools under Bangkok Metropolitan Administration 3) the model of excellence schools under Bangkok Metropolitan Administration and 4) the consideration for the model of excellence schools under Bangkok Metropolitan Administration. The sample consisted of 205 schools under Bangkok Metropolitan Administration. The respondents were 4 persons in each school; a school director, an assistant school director, and two teachers, totally 820. The research instruments were unstructured interview, questionnaires and check list. The statistics used in data analysis were frequencies, percentage, means, standard deviation, exploratory factor analysis, confirmatory factor model, path analysis and content analysis.

The research findings revealed that: 1) The factor of the model of excellence schools includes 5 components which were; (1) the school administration, (2) school director, (3) school structure, (4) students, parents, community and social, and (5) teachers and staffs. 2) The excellence schools under Bangkok Metropolitan Administration Schools, by National Institute of Standards and Technology were overall rated at a high level and confirmatory factor model were well fitted with the empirical data. 3) The model of excellence schools under Bangkok Metropolitan Administration Schools consisted of 3 components; (1) the school administration, (2) the school director, and (3) Student, parents, community, and social 4) The consideration of the model of excellence schools under Bangkok Metropolitan Administration, 4 important components of the model of excellence schools were found accurate, appropriate, possible, useful, and accordance with the research conceptual frameworks.

Keywords: The Model of Excellence Schools

บทนำ

ความเป็นเลิศของโรงเรียนเป็นการพัฒนาด้านคุณภาพของโรงเรียนให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์การจัดการศึกษาของระบบสากล โดยการนำเกณฑ์การจัดการศึกษา ตามรางวัลแห่งชาติประเทศสหรัฐอเมริกา (Malcolm Baldrige National Quality Award: MBNQA) เป็นแบบอย่างในการพัฒนาโรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาความเป็นเลิศของโรงเรียน โดยการใช้แนวคิดดังกล่าวเช่น โรงเรียนเพอลริเวอร์ (Pearl River School District) แห่งรัฐนิวยอร์กและมหาวิทยาลัยวิสคอนซินแห่งรัฐวิสคอนซินซึ่งโรงเรียนดังกล่าวมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สูง ต่อมาประเทศพัฒนาแล้วทั่วโลกได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้เกิดผลสำเร็จ เช่น สิงคโปร์ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย ฮองกงและไทย ได้นำมาปรับใช้ในการศึกษาเช่นเดียวกันเรียกว่า เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศไทย (Thailand Quality Award: TQA) โดยสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักในการประสานความร่วมมือและผลักดันให้องค์กรต่าง ๆ นำเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศไทยไปพัฒนาศักยภาพระบบการบริหารจัดการให้สู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืน (โชติช่วง พันธ์เวส, 2551) และสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำแนวคิดดังกล่าวมาปฏิบัติ จึงเกิดรูปแบบโรงเรียนต่าง ๆ ขึ้นจำนวนมาก เช่น โรงเรียนในฝัน โรงเรียนเพื่อรับรางวัลพระราชทาน โรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนคุณภาพ โรงเรียนอัจฉริยะ โดยมุ่งพัฒนาโรงเรียนความเลิศของโรงเรียนแต่ยังประสบปัญหาด้านคุณภาพ

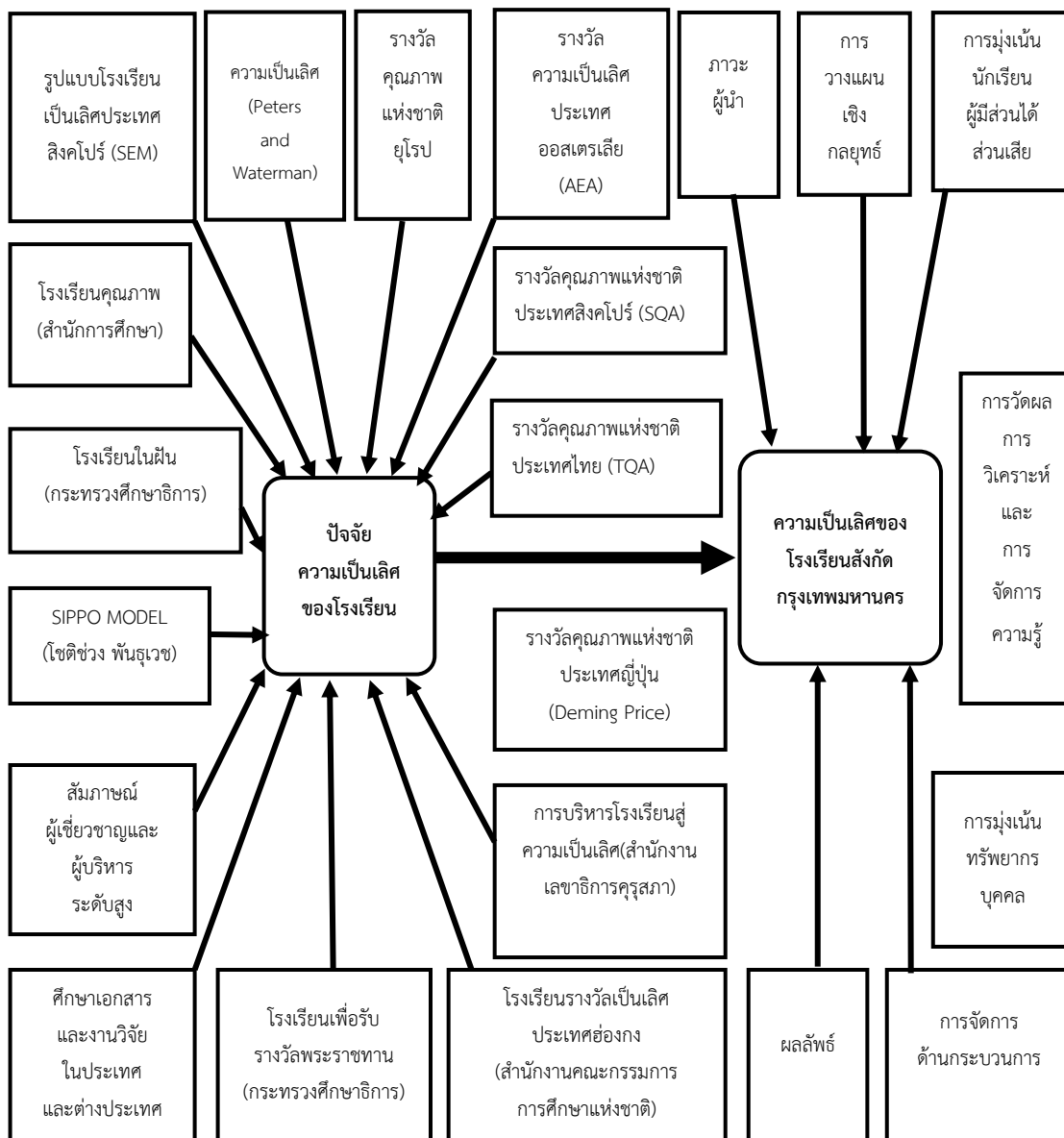
กรุงเทพมหานครได้จัดการศึกษาโดยมุ่งมั่นในการพัฒนาด้านคุณภาพของโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพที่สูงขึ้น มีความตระหนักในด้านคุณภาพของโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน จึงจัดให้มีโรงเรียนรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายเช่น โรงเรียนคุณภาพ โรงเรียนเครือข่าย โรงเรียนสหกิจ โรงเรียนเรียนร่วมและโรงเรียนต้นแบบต่าง ๆ แต่พบว่ามีความหลากหลายในด้านคุณภาพของโรงเรียนซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของโรงเรียน ทิศทางการพัฒนาโรงเรียนมีความหลากหลาย ขาดความเป็นเอกภาพ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนยังเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นควรพัฒนาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมุ่งสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน เพื่อให้มีมาตรฐานเดียวกันเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมส่งผลดีต่อการพัฒนาด้านการศึกษาของประเทศต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาสภาพความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษารูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาผลการตรวจสอบรูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดรูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้นำแนวคิดความเป็นเลิศของโรงเรียน โดยบูรณาการแนวความคิดจาก 1) รางวัลคุณภาพแห่งชาติยุโรป (EOA.) 2) รางวัลความเป็นเลิศประเทศออสเตรเลีย (AEA.) 3) รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศสิงคโปร์ (SQA.) 4) รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศไทย (TQA.) 5) รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศญี่ปุ่น (Deming Price) 6) โรงเรียนเพื่อรับรางวัลพระราชทาน 7) โรงเรียนรางวัลเป็นเลิศประเทศฮ่องกง 8) แนวคิดปีเตอร์และวอเตอร์แมน (Peters and Waterman) 9) แม่แบบการจัดการศึกษาเชิงคุณภาพ SIPPO MODEL 10) โรงเรียนในฝัน 11) โรงเรียนคุณภาพ (Smart School) 12) รูปแบบโรงเรียนเป็นเลิศประเทศสิงคโปร์ (SEM) 13) การบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ การศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยในประเทศและในต่างประเทศและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ทางด้านการควบคุมนโยบาย การบริหารโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ ดังกล่าว มาบูรณาการเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังแผนภูมิที่ 1

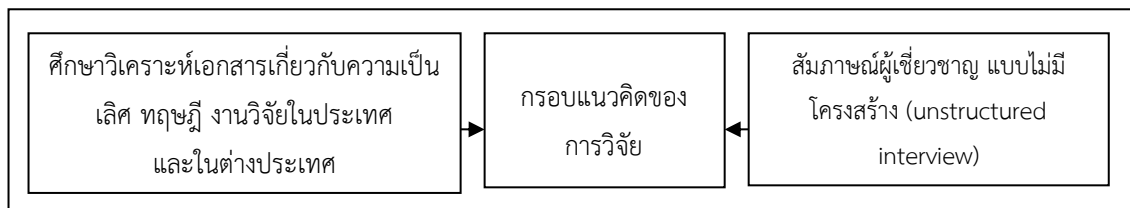

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

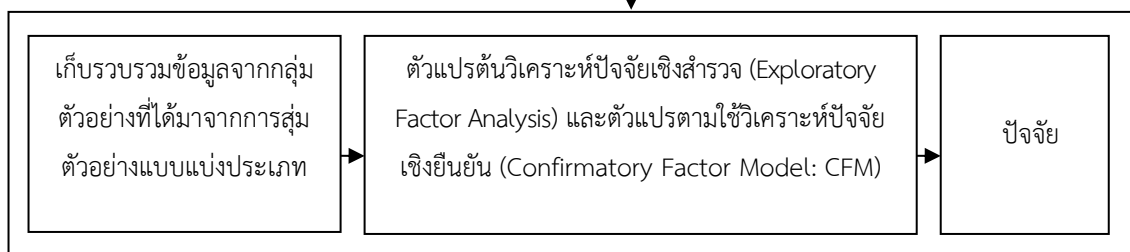
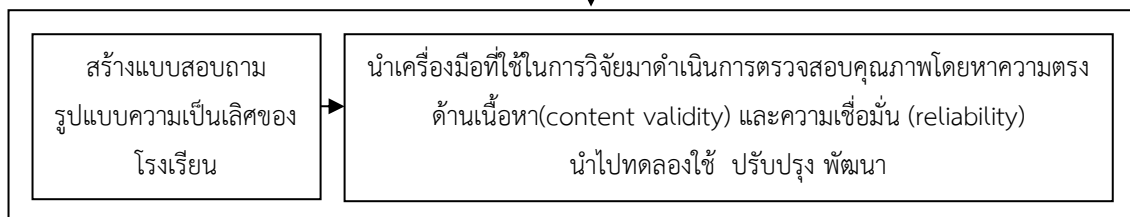
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนตามลำดับคือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดกรอบความคิดของ วิจัยขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสอบถาม พัฒนาเครื่องมือและการวิเคราะห์องค์ประกอบ ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียน ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบรูปแบบ ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 2

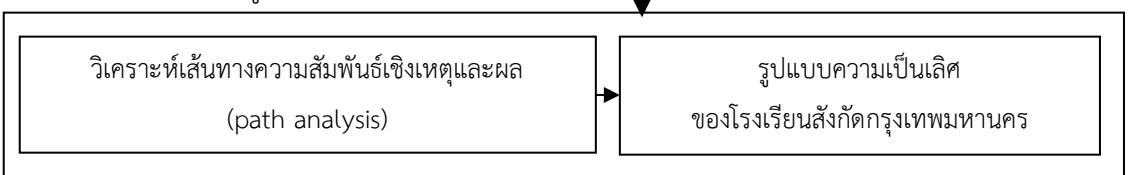
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดกรอบความคิดของวิจัย

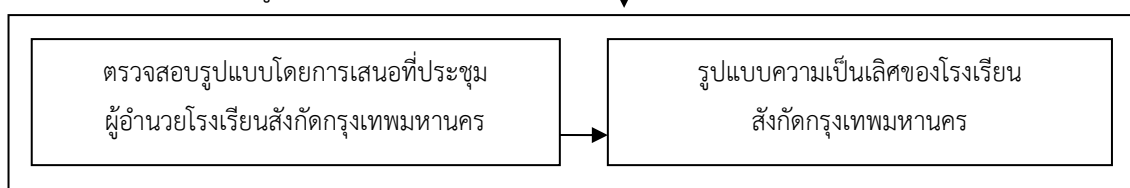
ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสอบถามและพัฒนาเครื่องมือ และการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบรูปแบบ

แผนภูมิที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เปิดการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งกลุ่มย่อยได้ 12 เขต จำนวน 435 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เปิดการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ตารางประมาณการกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 205 โรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรพื้นฐาน ได้แก่ ตัวแปรที่เกี่ยวกับ สถานภาพส่วนตัวผู้ให้ข้อมูล เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบันและประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

ตัวแปรที่ศึกษา คือ

1. **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศ** ซึ่งได้จากสรุปผลการวิเคราะห์เอกสารและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ แนวคิดความเป็นเลิศของโรงเรียน คือ โครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ของโรงเรียน ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในและภายนอกโรงเรียน หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่แสดงขั้นตอนการทำงาน ความสัมพันธ์ภายในและภายนอกโรงเรียน ที่เกิดขึ้นจากระบบต่าง ๆ ที่อธิบายลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบหรือกิจกรรมในระบบ นำไปสู่ความสำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด โดยบูรณาการแนวความคิดของ 1) รางวัลคุณภาพแห่งชาติยุโรป(EQA.) 2) รางวัลความเป็นเลิศประเทศออสเตรเลีย (AEA.) 3) รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศสิงคโปร์ (SOA.) 4) รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศไทย (TQA.) 5) รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศญี่ปุ่น (Deming Price) 6) โรงเรียนเพื่อรับรางวัลพระราชทาน 7) โรงเรียนรางวัลเป็นเลิศประเทศฮ่องกง ประกอบด้วย 8) ปีเตอร์และวอเตอร์แมน (Peters and Waterman) 9) โชติช่วง พันธุเวช แม่แบบการจัดการศึกษาเชิงคุณภาพ SIPPO MODEL 10) โรงเรียนในฝัน 11) โรงเรียนคุณภาพ (Smart School) 12) รูปแบบโรงเรียนเป็นเลิศประเทศสิงคโปร์(SEM) 13) สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา การบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศสถาบันมาตรฐานและเทคโนโลยีแห่งชาติสหรัฐอเมริกา(National Institute of Standard and Technology : NIST) กล่าวว่า องค์ประกอบ ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย 7 ประการ ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำ 2) การวางแผนกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นนักเรียนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การวัดผล การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล 6) การจัดการด้านกระบวนการ 7) ผลลัพธ์

2. **ตัวแปรความเป็นเลิศของโรงเรียน** ประกอบด้วย

2.1 **ภาวะผู้นำ** ประกอบด้วย ภาวะผู้นำในโรงเรียนธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม

2.2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย การจัดทำกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปสู่ภาคปฏิบัติ

2.3 การมุ่งเน้นนักเรียนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและตลาด ประกอบด้วย นักเรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและความรู้เกี่ยวกับตลาด ความสัมพันธ์และความพึงพอใจของนักเรียน

2.4 การวัดผล, การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ของโรงเรียน ประกอบด้วย การวัดผล, การวิเคราะห์และการปรับปรุงผลการดำเนินการของโรงเรียน การจัดการข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยี และความรู้

2.5 การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล ประกอบด้วย ความผูกพันของบุคลากรสภาพแวดล้อมของบุคลากร

2.6 การจัดการด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การออกแบบระบบงาน การจัดการและการปรับปรุงกระบวนการ

2.7 ผลลัพธ์ ประกอบด้วย ผลการเรียนรู้ของนักเรียน ผลการมุ่งเน้นนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลด้านงบประมาณ การเงิน ผลการมุ่งเน้นบุคลากร ประสิทธิภาพด้านกระบวนการ ผลด้านการนำโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้าง (unstructured interview) ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ
2. แบบสอบถาม (questionnaires) ใช้ในการสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง
3. แบบตรวจสอบรายการ (check list) ใช้ในการตรวจสอบรายการที่ประชุมผู้อำนวยการโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
2. การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ (frequencies) และค่าร้อยละ (Percentage)
3. การวิเคราะห์ค่าระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยได้เปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากข้อคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อรูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
4. การวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิเคราะห์ปัจจัย (Exploratory Factor Analysis) การวิเคราะห์ด้วยวิธีสกัดปัจจัย “PCA” (Principal

Component Analysis) ซึ่งถือเกณฑ์การเลือกตัวแปรที่เข้าอยู่ในองค์ประกอบตัวใดตัวหนึ่ง โดยพิจารณาจากค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) ที่มากกว่า 1 และถือเอาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของตัวแปรแต่ละตัวขององค์ประกอบนั้นมีค่าตั้งแต่ 0.45 ขึ้นไป ที่บรรยายด้วยตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไปตามวิธีของไกเซอร์ (Kaiser) และตัวแปรตามใช้การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Model: CFM)

5. การวิเคราะห์หารูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครโดยการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Path Analysis)

6. การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มี 5 ปัจจัย

1) การบริหารงานโรงเรียน ประกอบด้วย 40 ตัวแปร 2) ผู้อำนวยการโรงเรียน ประกอบด้วย 17 ตัวแปร 3) โครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียน ประกอบด้วย 9 ตัวแปร 4) นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ประกอบด้วย 4 ตัวแปร และ 5) ครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 4 ตัวแปร

2. สภาพความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากที่สุดและลำดับรองลงมา ได้แก่ ภาวะผู้นำโรงเรียน การวางแผนเชิงกลยุทธ์ และด้านผลลัพธ์ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Model: CFM) สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ปัจจัยจำนวน 5 ปัจจัย คือ 1) การบริหารงานของโรงเรียน 2) ผู้อำนวยการโรงเรียน 3) โครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียน 4) นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม และ 5) ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยปัจจัยที่ 1 ปัจจัยที่ 2 และปัจจัยที่ 4 มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญมีความถูกต้อง ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและการใช้ประโยชน์ สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

4. ผลการตรวจสอบรูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยนำเสนอที่ประชุม ผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ทุกคนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นปัจจัยความเป็นเลิศของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร มีความถูกต้อง ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและการใช้ประโยชน์

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยของรูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 5 ปัจจัย คือ 1) การบริหารงานของโรงเรียน 2) ผู้อำนวยการโรงเรียน 3) โครงสร้าง

การบริหารงานของโรงเรียน 4) นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม และ 5) ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผลจากการศึกษาพบว่าสภาพความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีระดับความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากที่สุดและลำดับรองลงมา ด้านภาวะผู้นำ ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์และด้านผลลัพธ์ เพราะว่า กรุงเทพมหานครมีการจัดการอบรม ด้านภาวะผู้นำให้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย หลักสูตรผู้บริหารระดับต้น ผู้บริหารระดับกลาง ผู้บริหารระดับสูงอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานของโรงเรียนดีขึ้น ผู้อำนวยการโรงเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง สามารถกำหนด โครงสร้าง การบริหารงานของโรงเรียน บริหารจัดการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมมีความพึงพอใจในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของศุภลักษณ์ เศษชะพานิช เรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน พบว่า องค์ประกอบหลักระบบการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน มี 9 องค์ประกอบ คือ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 2) การมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง 3) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 4) โครงสร้างขององค์กร 5) การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล 6) การบริหารงานวิชาการ 7) การบริหารการเงิน 8) การบริหารงานทั่วไป และ 9) การจัดการสารสนเทศและความรู้ สำหรับรูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ปัจจัย จำนวน 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยที่ 1 การบริหารงานของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนมีการเสริมสร้าง การรักษาและการดำเนินการทางวินัยที่มีความเป็นธรรมแก่ทุกคน มีคณะกรรมการ การบริหารจัดการ เงินบำรุงการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และมีการประเมินภายในอย่างต่อเนื่องและนำผลการประเมินไปพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับ จินตนา ศักดิ์ภู่อารัม ได้ศึกษา พบว่า การบริหารงานวิชาการประกอบด้วย 1) หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การนิเทศการศึกษา 4) การวัดและการประเมินผล 5) การประกันคุณภาพทางการศึกษา และ 6) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา และสอดคล้องกับการศึกษาของ เซอร์จิโอวานนี และคณะ (Sergiovanni and others) ได้ศึกษา พบว่า งานการบริหารโรงเรียนมี 8 ประการ 1) งานสัมพันธ์กับชุมชน (school community relationship) 2) งานกิจการนักเรียน (pupil personnel) 3) งานหลักสูตรและการสอน (curriculum and instruction) 4) งานบริหารบุคคล (staff personnel) 5) งานอาคารสถานที่ (physical facilities) 6) งานธุรการ (business management) 7) งานพัฒนาบุคลากร (staff development) และ 8) งานประเมินผล (evaluation) นอกจากนี้ แคมป์เบล และคณะ (Campbell and others) ได้ศึกษาการบริหารงานของโรงเรียน พบว่า การบริหารงานของโรงเรียน ประกอบด้วยงานสำคัญ 6 ประการ 1) งานสัมพันธ์กับชุมชน (school community relationship) 2) งานหลักสูตรและการสอน (curriculum and instruction) 3) งานกิจการนักเรียน (pupil personnel) 4) งานบริหารบุคคล (staff personnel) 5) งานอาคารสถานที่ (physical

facilities) และ 6) งานธุรการและการเงิน (finance and business management) ปัจจัยที่ 2 ผู้อำนวยการโรงเรียน พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีการสานความสัมพันธ์กับครู สนองความต้องการปรับหน้าที่การทำงาน ให้ก้าวหน้าแรงผลักดันภายนอกและนำสรรพกำลังที่มีอยู่ทั้งหมดไปเป้าหมายของโรงเรียน เพราะว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ผ่านการอบรมผู้บริหารมืออาชีพส่งผลให้ผู้อำนวยการโรงเรียนมีคุณภาพทำงานร่วมครูได้ดี สอดคล้องงานวิจัยของ บาส (Bass) ได้ศึกษาวิจัย พบว่า 1) ผู้บริหารต้องอุทิศตนในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา 2) ผู้บริหารต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ 3) ผู้บริหารต้องรู้จักปรับปรุงงานให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของสังคม รู้จักปรับปรุงงานให้ดีขึ้น นอกจากนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ เพอร์קי และสมิท (Purkey and Smith) ได้ให้แนวคิดว่า องค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้เกิดความเป็นเลิศ คือ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนมีการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนที่ชัดเจนและมีการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน และปัจจัยที่ 3 นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม พบว่า นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์โดยตรง สรุปความคิดรวบยอดได้ เพราะว่าโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีการจัดการเรียนการสอนแบบยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางและการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ประสบความสำเร็จสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานโรงเรียนที่สมบูรณ์แบบของ อารุง จันทวานิช และคณะ กล่าวว่าโรงเรียนที่สมบูรณ์แบบต้องประกอบด้วย 1) ผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐานมีการพัฒนาการทุกด้าน เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข เรียนต่อและประกอบอาชีพได้ 2) โรงเรียนเป็นที่ชื่นชมของชุมชน 3) โรงเรียนเป็นแบบอย่างและให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชนและโรงเรียนอื่น 4) การจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด 5) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน 6) การบริหารจัดการที่ดีใช้โรงเรียนเป็นฐานและเน้นการมีส่วนร่วม 7) การประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเป็นส่วนหนึ่งของระบบบริหารโรงเรียน 8) มีครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาและจำนวนเพียงพอ 9) ลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนได้มาตรฐาน 10) หลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น 11) สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีทันสมัย 12) แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนหลากหลาย 13) งบประมาณมุ่งเน้นผลงาน และ 14) สภาพแวดล้อมภายนอกของโรงเรียนดีมีสังคมบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของเซ็งเก (Senge) ที่กล่าวว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ไม่ใช่เรื่องเฉพาะของผู้บริหารอีกต่อไปแล้ว แต่จะต้องเป็นวิสัยทัศน์ร่วม (shared vision) ที่เกิดจากการกำหนดร่วมกันของสมาชิกในองค์กร แม้ว่าจะต้องใช้เวลาก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารโรงเรียนควรนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของโรงเรียน
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน
3. ควรศึกษาวิจัยในแต่ละปัจจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ
4. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบปัจจัยความเป็นเลิศของโรงเรียนที่ได้ในภาพรวมหรือแต่ละปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเลิศของโรงเรียน

บรรณานุกรม

- จินตนา ศักดิ์ภู่อารัม. (2545). **รูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐสำหรับประเทศไทย**. ปรินญาครุศาสตรดุษฎีนิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โชติช่วง พันธ์เวส. (2551). **แม่แบบการจัดการศึกษาเชิงคุณภาพ SIPPO MODEL**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- โชติช่วง พันธ์เวส. (2551). **รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศญี่ปุ่นเดมมิงไพรส์ (Deming Price)** [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก <http://www.deming.org>.
- โชติช่วง พันธ์เวส. (2551). **รางวัลคุณภาพแห่งชาติยุโรป (European Quality Award : EQA)** [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก <http://european.quality.com.uk.faq>.
- โชติช่วง พันธ์เวส. (2551). **รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศสิงคโปร์ (The Singapore Quality Awards.)** [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก <http://spring.gov.sg/portal/product/awards/sqa>.
- โชติช่วง พันธ์เวส. (2551). **รางวัลความเป็นเลิศประเทศออสเตรเลีย (Australian Excellence Awards : AEA.)** [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก <http://sai-global.com>.
- ศุภลักษณ์ เศษระพานิช. (2550). **การพัฒนาระบบการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน**. ปรินญาครุศาสตรดุษฎีนิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2549). **เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อองค์กรที่เป็นเลิศ (Thailand Quality Award: TQA)**. กรุงเทพฯ: บริษัท อินโนกราฟฟิกส์ จำกัด.
- สุภาพ เพชรอุดม. (2549). **การดำเนินงานของโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา.
- สุภาพ เพชรอุดม. (2549). **โรงเรียนคุณภาพ (smart school)**. กรุงเทพฯ: หน่วยงานนิเทศก์.
- สุภาพ เพชรอุดม. (2547). **โครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ: ฝ่ายโครงการรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2542, **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 119, 123.
- Sergiovanni, Thomas, J., and others. (1980). **Educational Governance and Administration**. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Sumpton, Merle, R. (1964). **School Community Relation**. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Ng, P., T. (2003). **The Singapore School and The Excellence Model**. Education Research Policy for Policy and Practice, 6,1: 27-39.